

UMEÅ UNIVERSITET

Yttrande över promemorian Jobbpremie – ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning

Den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har getts möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över promemorian Jobbpremie – ett incitament för att öka drivkrafterna till självförsörjning. Yttrandet är utarbetat av Lena Enqvist, docent vid Juridiska institutionen, Maria Forsman, universitetslektor vid Juridiska institutionen samt Victoria Lindgren, Juris doktor och adjunkt vid Juridiska institutionen.

Sammanfattning

Den samhällsvetenskapliga fakulteten delar många av de bedömningar som utredningen gjort och tillstyrker därför i huvudsak de förslag som lämnas i betänkandet.

Synpunkter

Gällande förslaget att förlägga handläggningen av jobbpremien till Försäkringskassan instämmer Umeå universitet i bedömningen. Utifrån att jobbpremien inte är en behovsprövad förmån, samt att det sammantaget förväntas röra sig om förhållandevis få ärenden sett över hela landet, framstår det som lämpligt samla prövningen hos en myndighet (också för att skapa goda förutsättningar för likabehandling i tillämpningen).

Eftersom förmånen kommer att handläggas av Försäkringskassan finns dock anledning att påtala de skillnader som föreligger mellan förslagets reglering av anmälningsskyldighet, återbetalning och återkrav jämfört med de motsvarande regler som återfinns i SFB. Trots att det rör sig om separata förmånsregleringar bör omotiverade skillnader i regelverkens utformning undvikas, för att förebygga tolkningssvårigheter och säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning inom myndigheten.

Enligt 7 § i det förevarande förslaget ska den sökande, eller den som redan har fått en jobbpremie, snarast möjligt anmäla ändrade förhållanden som kan påverka rätten till eller storleken på premien. Anmälningsskyldigheten får därmed förstås som undantagslös, vilket skiljer sig från hur anmälningsskyldigheten är formulerad i 110 kap. 46–77 §§ SFB. Enligt den senare regleringen behöver nämligen en anmälan inte göras om den handläggande myndigheten har kännedom om ändringen och därför saknar behov av en anmälan. När det gäller tidsaspekten kan också noteras att det förevarande förslaget saknar angivelse av någon senaste tid för anmälan, medan 110 kap. 46 § SFB anger att anmälan ska göras så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter det att den anmälningsskyldige fick kännedom om förändringen.

UMEÅ UNIVERSITET

En undantagslös anmälningsskyldighet ställer höga krav på tydliggörande av vilka omständigheter som ska anses föranleda att skyldigheten inträder i ett enskilt fall. Förordningstexten kan i detta avseende inte anses ge entydig ledning. Umeå universitet vill därför påpeka att den föreslagna regelkonstruktionen bör föra med sig särskilt höga krav på Försäkringskassan att informera enskilda som erhåller förmånen om vilka typer av förändrade omständigheter som måste anmälas.

När det gäller återbetalning så ska den som har fått jobbprenie, enligt 8 § i det förevarande förslaget, vara skyldig att betala tillbaka premien om

1. han eller hon genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har orsakat att en jobbprenie har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp, eller
2. jobbpremien har av något annat skäl har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har fått premien borde ha insett detta.

Förslaget kan jämföras med 108 kap. 2 § SFB, enligt vilken Försäkringskassan ska besluta om återbetalning av ersättning som beslutats enligt balken om mottagaren av ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att

1. lämna oriktiga uppgifter, eller
2. underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Mellan dessa regleringar kan noteras att det i det förevarande förslaget saknas någon återbetalningsskyldighet som är direkt kopplad till underlåtenheten att fullgöra sin anmälningskyldighet. Som förslaget får tolkas, får sådan underlåtenhet i återkravshänseende i stället bedömas utifrån om den enskilde på annat sätt har orsakat den felaktiga utbetalningen. Utifrån att anmälningskyldigheten i det förevarande förslaget gjorts undantagslös, framstår denna skillnad som motiverad utifrån att den torde skapa ett välbehövligt utrymme för att bedöma om underlåtenheten haft någon påverkan på ersättningen. Om detta är en avsedd effekt av regelkonstruktionen, eller vilket utrymme denna skapar för att lämna en missad anmälningskyldighet utan påföljd inom ramen för återkravsprövningen framgår dock inte av promemorian. Tydligare ledning i detta avseende hade varit önskvärt.

En annan skillnad mellan det förevarande förslaget och SFB, som kan noteras, är att den enskilde i förslaget blir återbetalningsskyldig om jobbpremien av något annat skäl har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har fått premien borde ha insett detta. Det är utifrån PM:an oklart om någon betydelseskillnad avses jämfört med SFB:s etablerade formulering skäligen borde ha insett. Det är särskilt oklart om det förevarande förslaget avser en striktare bedömning av den enskildes insikt, eftersom detta inte tydliggörs i promemorian.

Särskilt om frågan om skattefrihet

Det svenska inkomstbeskattningssystemet är i stor utsträckning utformat med en restriktiv hållning vad gäller förekomsten av såväl skattefria ersättningar som avdragsregler. Detta gäller särskilt i inkomstslaget tjänst, vari det föreligger en stark presumtion om skatteplikt. Av vad som presenterats i betänkandet förefaller det finnas begränsat stöd i forskningen för att ekonomiska

UMEÅ UNIVERSITET

incitament har någon faktiskt inverkan på enskildas ekonomiska handlande. Detta gäller inte minst i relation till den i betänkandet refererade danska forskningen, vari liknande åtgärder endast gett mycket begränsade effekter på enskildas arbetsutbud och försörjningsgrad. Av den anledningen kan ifrågasättas om en skattefri jobbprenie fortfarande kan motiveras, särskilt i relation till å ena sidan den i tjänstebeskattningssystemet mycket starka presumptionen om skatteplikt, å andra sidan beskattningens fiskala syfte. En närmre redogörelse för avvägningar gjorda i relation till sådana frågor hade varit önskvärt. Det kan vidare diskuteras hur ytterligare särlagstiftning kan motiveras i relation till den i skattesystemet återkommande målsättningen om ett enkelt skattesystem. Ytterligare redogörelser för hur förslaget förhåller sig till ett bibehållande av en stabil skattebas liksom eventuella konsekvenser för beskattningens fiskala sida hade varit önskvärt.

Om slutsatsen ändå är att en sådan skattefri premie ska införas är den föreslagna placeringen i inkomstskattelagen (1999:1229) adekvat givet inkomstskattelagens konstruktion. Vad gäller den föreslagna lydelsen i 11 kap. 36 a § inkomstskattelagen har Umeå universitet inga särskilda synpunkter.

Beslut i ärendet har fattats av professor Ruth Mannelqvist, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

Ruth Mannelqvist
Dekan

Åsa P Isaksson